

Programma Symposium Stichting Werkgroep Herkenning *Verbinden en Doorgeven*

Nationaal Archief
Den Haag
23 november 2024

*Lopend naar de verte stuiten de eekhoorn en de mier op een muur,
waarachter niets blijkt te zijn. Niets?*

*Dat kan niet, er moet toch iets zijn. Voor ze het weten raken ze
verstrikt in een gesprek over iets en niets, over oneindigheid en over
dat je alles kunt denken wat je maar denken wilt*

'Alleen elkaar wegdenken kunnen we niet. Alles kan, maar dat niet'

Toon Tellegen

Beste bezoeker,

Met trots overhandigen wij, vanuit Stichting Werkgroep Herkenning, u dit programmaboekje ter gelegenheid van een bijzonder symposium met het thema '**Verbinden en Doorgeven**'.

Vandaag besteden wij vanuit diverse perspectieven aandacht aan het vervallen van de beperkte openbaarheid en het digitaal beschikbaar stellen van de CABR-dossiers per 1 januari 2025. Voor velen is dit het gevoeligste archief in Nederland. De hele wereld kijkt over onze schouder mee wat voor impact dit heeft.

Op dit symposium starten wij de dialoog tussen nabestaanden van Joodse zijde, het Verzet en van 'foute' Nederlanders (**Verbinden**). Ook de kleinkinderen worden betrokken bij dit thema (**Doorgeven**).

Stichting Werkgroep Herkenning is ontstaan in 1981. Vanaf het eerste moment was het doel de kinderen van 'foute' ouders een plek te geven om met lotgenoten in gesprek te kunnen gaan. Er bleken veel nazaten te zijn die als jong kind op school en op straat werden uitgesloten vanwege keuzes van hun ouders waar ze amper weet of begrip van hadden. Er zijn ook veel nazaten die pas decennia later, soms via-via, hoorden dat hun ouders in de oorlogsjaren aan de zijde van de bezetter hadden gestaan. In veel gezinnen was praten over de oorlog taboe.

Nu, 43 jaar later, komen er nog steeds verhalen los van kinderen. Ook kleinkinderen die behoefte hebben aan duiding en context melden zich. De doorwerking is nog steeds voelbaar in volgende generaties. Ook deze groep willen wij een luisterend oor blijven bieden en waar mogelijk hulp bieden bij hun zoektocht.

De Stichting Werkgroep Herkenning is voor transparantie en zorgvuldigheid. Het archief is uiteindelijk van ons allemaal en ik, wij als Bestuur, spreken de hoop uit dat we samen kunnen zorgen voor een 'zachte' landing van dit beladen archief in onze samenleving.

Een inspirerend symposium toegewenst.

Namens het bestuur.

Michael Schuling

Voorzitter Stichting Werkgroep Herkenning

Het Bestuur SWH van links naar rechts: Michael Schuling, Fryda Evertse, Frans ten Veen, Lenie Degen, Alex Dekker, José van de Kerkhof, Herman Schouten.

Onze boodschap: Tijdens dit symposium staan we stil bij de gevolgen en de impact die het 'digitale' archief op onze samenleving gaat hebben of al heeft. Wij zouden het mooi vinden als we leren van wat er in het archief staat. Dat mensen ook horen over de misstanden in de interneringskampen en de Jeugdzorg na WO2, dat er geld wordt vrijgemaakt voor onderzoek, hulpverlening, educatie en cultuur zodat het hele verhaal wordt doorgegeven aan de volgende generatie. Het is een archief van ons allemaal, niemand uitgezonderd. Wij hopen dat een ieder 'respectvol' omgaat met de informatie die vrijkomt. En dat wij ervan leren en tijd nemen om de nuances te onderzoeken en niet te 'snel' te oordelen. *"Wij zijn voor een zorgvuldige 'zachte' landing, U toch ook?"*

Project ‘Oorlog voor de Rechter’

Op 1 januari 2025 wordt het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR), dat in het Nationaal Archief wordt bewaard, volledig openbaar gemaakt. Vanaf dan kan iedereen zelfstandig onderzoek doen in dit archief.

Het CABR bevat de dossiers van personen die na de Tweede Wereldoorlog verdacht werden van collaboratie. Er zitten dossiers tussen van onder meer oorlogsmisdadigers of NSB-leden, én van mensen wier schuld nooit vast is komen te staan omdat er geen rechtszaak is geweest, of omdat ze ten onrechte waren beschuldigd.

Het project Oorlog voor de Rechter beoogt het CABR eenvoudig toegankelijk te maken door het hele archief te digitaliseren, volledig online doorzoekbaar te maken en van uitleg te voorzien.

Vanaf 2 januari 2025 zullen de eerste acht miljoen scans online te bekijken zijn op de websites van Oorlog voor de Rechter en het Nationaal Archief. Dit betreft CABR-dossiers van zaken die behandeld zijn voor de Bijzondere Gerechtshoven, de Tribunalen en de Bijzondere Raad van Cassatie. Men kan dan zoeken op naam van verdachten. Omdat de documenten volledig doorzoekbaar zijn, zal ook andere informatie vindbaar zijn, zoals namen van slachtoffers van de Holocaust, van verraden verzetsmensen en van getuigen, net als informatie over plaatsen en gebeurtenissen.

Hierna volgt een pauze van een half jaar. Vanaf juni 2025 komen er doorlopend nieuwe scans online. Het digitaliseren en online ontsluiten van dit grote archief is tijdrovend en zal pas in 2027 af zijn. Er komen meer dan dertig miljoen scans online.

Als een CABR-dossier nog niet online staat, is de papieren versie vanaf 1 januari te bekijken in de studiezaal van het Nationaal Archief. Omdat men veel bezoekers verwacht, moet iedereen in 2025 daarvoor een afspraak maken.

Om de privacy te beschermen van (mogelijk) nog levende personen, komen dossiers van personen die geboren zijn na 1925 en van wie onbekend is of ze zijn overleden niet online. Deze dossiers zijn wel in de studiezaal van het Nationaal Archief te bekijken.

Iedereen kan verzoeken om egodocumenten, zoals dagboeken of privé-correspondentie, niet online te laten zetten, of offline te halen. Omdat iemand zelf in het document voorkomt, bijvoorbeeld, of omdat de verzoeker het auteurs- of portretrecht van het document heeft. Dit zijn juridische redenen, die gevolgd zullen worden.

Wie meent dat het online publiceren van bepaalde ego-documenten meer dan proportionele emotionele schade oplevert voor zichzelf, kan ook een verzoek indienen.

Bron: <https://oorlogvoorderechter.nl/>

Verder lezen en zoeken:

<https://www.werkgroepherkenning.nl/>

<https://oorlogvoorderechter.nl/>

<https://arq.org/>

<https://www.nationaalarchief.nl/op-weg-naar-een-openbaar-en-online-cabr>

<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/zoekhulpen/zoeken-in-het-centraal-archief-bijzondere-rechtspleging-cabr>

<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/zoekhulpen/veelgestelde-vragen-over-het-centraal-archief-bijzondere-rechtspleging-cabr>

Programma

Dagvoorzitter: Sheila Sitalsing

“Wie zijn geschiedenis niet kent, is
gedoemd haar te herhalen.”

George Santayana (1863-1952), schrijver-filosof

10:00 Inloop en ontvangst

We verzoeken u zo snel mogelijk plaats te nemen in de zaal boven, zodat we op tijd kunnen beginnen. Dank voor uw medewerking.

10:30 Wat ons verbindt

Aan het woord: Michael Schuling (voorzitter SWH) over het thema ‘Verbinden en Doorgeven’, Wim van de Donk (voorzitter Nationaal Comité 4 en 5 mei) over samen herdenken, Rabbijn Awraham Soetendorp over verzoening via videoboodschap. Jan van Zanen (burgemeester van Den Haag) over ‘Wat ons verbindt’.

In gesprek met: Liesbeth van der Horst (directeur Verzetsmuseum) over impact van archief op het Verzet.

11:15 Wat de openstelling van het CABR betekent

Aan het woord: Tom de Smet (directeur Nationaal Archief) over de helende werking van archieven via videoboodschap, Edwin Klijn (projectleider Digitalisering OvdR) over hoe er straks gezocht kan worden in het CABR, Pierre Hupperts (onderzoeker) over misstanden in interneringskampen na WO2.

In gesprek met: Raymund Schütz (rechtshistoricus) over zorgvuldig onderzoeken.

12:00 Pauze met lunch

Het publiek kan vragen inleveren in de vragenbox. Gelegenheid tot het bezoeken van de kraampjes met informatie en boeken.

13:15 Hoe we omgaan met een belast verleden

Persoonlijke verhalen van kinderen en kleinkinderen van verzetshelden, Holocaustslachtoffers en ‘foute’ Nederlanders.

14:00 Hoe collaboratie doorwerkt bij volgende generaties

Bertine Mitima, beleidsonderzoeker bij Nationaal Psychotraumacentrum ARQ.

14:30 Antwoord op vragen uit het publiek

Door de aanwezige experts. Selectie van vragen en antwoorden worden later gepubliceerd op de website van Stichting Werkgroep Herkenning.

15:00 Live Radio-uitzending van de Publieke Tribune*

Met presentator Coen Verbraak.

16:00 Dankwoord en netwerkborrel

Gelegenheid tot het bezoeken van de kraam met informatie en boeken.

17.00 Einde

* **Coen Verbraak (Amsterdam, 1965)**, studeerde in 1993 af als historicus aan de Rijksuniversiteit Groningen. Als schrijvend journalist maakt hij al decennialang grote portretterende interviews, eerst voor Vrij Nederland en NRC, tegenwoordig voor de Volkskrant. Hij schreef meerdere boeken en maakte tientallen documentaires. Sinds 2019 presenteert hij De Publieke Tribune, het interviewprogramma van HUMAN op NPO Radio 1.

In 2020 verscheen van zijn hand het boek *Oorlogskinderen*, het verhaal van een generatie, waarin hij in gesprek ging met kinderen van oorlogsslachtoffers, verzetshelden en van ouders die de kant van de bezetter hadden gekozen.

Mijn boodschap: *“Hoe verschillend ze ook zijn, ze hebben één ding met elkaar gemeen: ze waren kind toen de wereld brandde, en werden vervolgens meegesleurd in het kielzog van de keuze van hun ouders, van de herkomst van hun familie of van de domme blindheid van het lot. Ze waren nergens verantwoordelijk voor, maar dragen wel het verdriet, de schuld of de schaamte met zich mee, vaak een leven lang. De Tweede Wereldoorlog ligt al bijna een mensenleven achter hen. Maar voor de meesten geldt dat hoe verder de oorlog in jaren van hen af staat, hoe meer diezelfde oorlog weer onder hun huid begint te kruipen.”*

Sprekers

Michael Schuling (1972) is sinds 19 oktober voorzitter van de Stichting Werkgroep Herkenning. Michael is sinds 2022 secretaris bij SWH. Opent het symposium. Mijn boodschap: *"Geef ruimte en tijd voor nuance en oordeel niet te snel"*.

Wim van de Donk (1962) is voorzitter van het Nationaal Comité 4 en 5 mei en tevens Rector Magnificus en voorzitter van het College van Bestuur van Tilburg University. Daarvoor was hij elf jaar commissaris van de Koningin/Koning in de provincie Noord-Brabant. Naast zijn hoogleraarschap maatschappelijke bestuurskunde aan de

Tilburg University was hij tussen 2004 en 2009 voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).

Rabbin Awraham Soetendorp (1943) heeft zijn leven in dienst gesteld van het verbinden van mensen van verschillende, soms conflicterende, achtergronden. Het onderwerp van het symposium ligt hem na aan het hart, en hij zal zijn inzichten en eigen ervaringen delen.

Jan van Zanen is burgemeester van Den Haag: vestigingsplaats van het Nationaal Archief en woonplaats van ruim een half miljoen mensen met zeer verschillende achtergronden die daar vreedzaam willen leven. Den Haag is ook de internationale stad van Vrede en Recht. Dit jaar is het exact 125 jaar geleden dat de eerste Internationale Vredesconferentie plaatsvond in Den Haag. Al heel lang

komen mensen in Den Haag bijeen om te strijden voor een betere wereld. In Den Haag weten we dat hiervoor het kennen van de feiten uit het verleden, daarover met elkaar spreken en van elkaar leren van onmiskenbaar groot belang is.

Liesbeth van der Horst (1961) studeerde geschiedenis, werkte als museumconsulent en is sinds 1989 verbonden aan het Verzetsmuseum. Ze was als conservator verantwoordelijk voor de inrichting van het museum in 1999 na een verhuizing, en werd in 2003 directeur. Mijn boodschap: *"Het Verzetsmuseum geeft een genuanceerd beeld van de geschiedenis, belicht verschillende perspectieven en wil niet veroordelen maar inzicht geven."*

Sheila Sitalsing is schrijver, journalist en columnist voor onder meer de Volkskrant. Ze zal het symposium modereren. Mijn boodschap: *“Hoe meer openheid er is, hoe completer en rijker het verhaal over de oorlog die we aan onze kinderen vertellen zal zijn.”*

Tom de Smet is plaatsvervangend algemeen directeur Nationaal Archief en voorzitter stuurgroep Oorlog voor de Rechter. Mijn boodschap: *“De hoop en ook verwachting is dat het openbaar worden van het CABR een helend vermogen heeft, zowel voor nabestaanden van verdachten, slachtoffers en verzetsstrijders. De inhoud van dit archief heeft de antwoorden op vragen die vaak al zolang in een familie onbeantwoord zijn gebleven. Met de openbaarmaking en de online plaatsing van het CABR kan nu echt het gesprek plaatsvinden, binnen families en in de maatschappij, over wat mij betreft een van de laatste taboes rondom WOII.”*

Edwin Klijn is projectleider Digitalisering Oorlog voor de Rechter, Stichting WO2NET. Zijn boodschap: *“We willen het publiek een stukje historicus maken.”*

Pierre Hupperts was de laatste twintig jaar adviseur duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Tegenwoordig is hij auteur, van onder meer *Het dorp en mijn familie*, *Gulpen en de familie Hupperts 1810-2010* en *Recht en onrecht na de Tweede Wereldoorlog: Zuid-Limburg/ Gulpen-Wittem 1944-1955*. Mijn boodschap: *“Het gaat om nuance en maatwerk. Het is soms zwart-wit maar meestal zit het daar tussen”.*

Raymund Schütz is rechtshistoricus en senior onderzoeker bij het gemeentearchief van Den Haag. Hij promoveerde op het beroepsgedrag van Nederlandse notarissen tijdens de bezetting en de nasleep daarvan (*Kille mist*, Boom 2016). Schütz was archivaris van het oorlogsarchief van het Nederlandse Rode Kruis (2001-2019).

Bertine Mitima-Verloop is onderzoeker en psycholoog bij ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld. Ze schreef het onderzoeksrapport 'Geluiden uit de Stilte', waarin in kaart wordt gebracht in hoeverre de oorlog nog doorwerkt in het leven van kinderen van collaborateurs en welke zorg en ondersteuning gewenst is.

Sprekers, nakomelingen

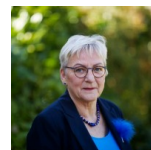
Tanja van der Woud (79) kind van "foute" ouders. Vader lid van de NSB en werkzaam voor de SD. Midden jaren 80 kon ik het dossier van mijn vader inzien toen nog bij het Ministerie van Justitie. In 1986 nam ik deel aan een TV-uitzending over kinderen van de oorlog samen met een dochter van Joodse ouders die de oorlog overleefd hadden. Dit leidde tot een breuk met een groot deel van de familie *"maar openheid werkt bevrijdend"*.

Michael Schuling (52) is kleinkind van een 'foute' grootmoeder. In 2020 begon een zoektocht naar zijn grootvader, een Duitse SS soldaat, die zijn grootmoeder verkracht zou hebben. Via CABR-dossier komt hij erachter dat het anders zit. Mijn boodschap: *"Door het geheim of pijnpunt aan te kijken, er te laten zijn en ruimte te geven, dan kun je iets stoppen."*

John Blogg (76) is zoon van een onderduik vader, kleinzoon van weggevoerde joodse grootouders en van niet-joodse moeder en grootouders (Yad Vashem onderscheiden). Is opgevoed met de begrippen 'Goed en Fout' en beleefde een jeugd met een getraumatiseerde vader die zijn kinderen één belangrijk ding leerde, namelijk de boodschap: *"Wegkijken is ook een keuze."*

Lenie Degen (73), is kleinkind van grootvader met NSB-verleden. Zij krijgt de mogelijkheid om namens Rabbijn Lody Benno van de Kamp (76), een Nederlandse orthodox-joodse rabbijn, een ingezonden brief voor te lezen. Mijn boodschap: *"Vraag jezelf af: Welke keuze zou ik maken? Welke invloed heb ik? Waartoe ben ik in staat?"*.

Dik de Boef is kind van een verzetsstrijder.

Zijn boodschap: *"Nooit zijn kinderen verantwoordelijk voor de daden van hun ouders, noch dragen zij verantwoordelijkheid voor de keuze die ouders gemaakt hebben".*

Foto: Rogier Fokke

Ellen Koopmans is een achternicht van de verzetsheld Leendert Overduin.

Mijn boodschap: *"Wat ik bewonder in mijn oud oom Leendert Overduin is dat hij opkwam tegen onrecht. Hij liet mensen uitstijgen boven dat waartoe zij gereduceerd waren."*

Muzikale omlijsting

Ed Heijmans (componist/dwarsfluit) en **Jan Wunderink** (zang/gitaar)

Hun boodschap: *"Hoe ver reikt de keus van een generatie die nog van zich spreken doet?"* Uit het lied **"Herkenning"**.

Marijke Meems is podcast- en theatermaker.

In 2022 maakte ze de theateervoorstelling LastPost, over jarig zijn op 4 mei en hoe je dat eigenlijk doet. In 2023 volgt de podcast Vlaggen tot de Helft waarin ze ontdekt dat haar oma in het Scholtenhuis in Groningen voor de SD werkt. In 2025 volgt de nieuwe podcast Fout Bloed. Een zoektocht naar compassie voor haar oma.

LIEN is liedschrijver en kleinkunstenaar in Den Haag.

Hierin creëert ze openheid in thema's en gevoelens die we soms liever onbesproken laten.

Onze speciale dank gaat uit naar:

Het **Nationaal Archief** voor het beschikbaar stellen van locatie en middelen;

Het **Nationaal Comité 4 en 5 mei** voor de financiële ondersteuning;

Onze **vrijwilligers, donateurs, begunstigers en externe relaties** voor hun extra financiële bijdrage of inzet en tijd waardoor dit symposium mogelijk werd.

Foto ontwerp voor- en achterpagina: © Hans Janssen

© Stichting Werkgroep Herkenning 2024

Donateur worden van SWH? Kijk op:
<https://www.werkgroepherkenning.nl/donateur-woorden/>